

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *-io.*

Cím: *Forradalmár vértanúk csontjai a fővárosi levéltár aktái között*

Forrás: *Pesti Napló*

3M

1923. 12. 25.

(Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy

92

Hely

Martinovics Ignác

Idő

1923

Személy

Forradalmár vértanúk csontjai a fővárosi levéltár aktái között

Miért nem temették el Martinovicsék hamvait?

Kilenc esztendője múlt a nyáron, hogy Martinovics Ignác és vőlegényeinek csontvázát megtalálták a budai katonai temető környékén. Azóta a nevezetes ereklyék a fővárosi levéltár egyik udvari szobájában vannak elhelyezve, egyszerű tölgyfaládákba zárva, amelyekre vaspánt és lakat helyeztek.

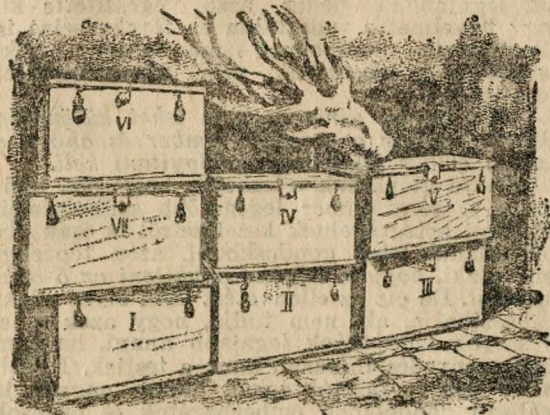
Poros akták között, elszárgult, pókhálós iratok társaságában hevernek a mártírhainvakat rejtő ládák, a szoba egyik sarkában, hármassával egymásfölé rakva. Rajtuk római számok. Az elsőtben Martinovics Ignác, a másodikban gróf Sigray Jakab, a harmadikban Hajnóczy József, a negyedikben Szentmarjay Ferenc, az ötödikben Laczkovics János, a hatodikban Szolaresik Sándor, a hetedikben pedig Oz Pál csontjai pihennek. Különös koporsók ezek, a még különösebb akta-sírboltban. Kilenc esztendő óta fekszenek itt, anélkül, hogy a kegyelettel megszentelt csontok visszakerülhetek volna az áldott anyaföldre. Hogy miért nem temették el eddig a vértanúk földi maradványait, arról azok tudnának beszélni, akik a városháza öreg falai között most minden kérdészködésre kitérő választ adnak, vagy mélysegesen hallgatnak. Magyar forradalmár-vértanúk méltó gyászünnepének rendezésére nem túlságosan alkalmas ma a hajdani Károly-kaszárnya szobáiban fülledő politikai atmoszféra s még komplikáltabbá teszi a kínos kérdést az a körülmény, hogy a szóbanforgó, lelakatolt ládákban pihenő forradalmárok egyike, Martinovics Ignác — apát. Valószínűleg azonban a főváros szűkös pénzügyi viszonyai is hozzájárultak az ünnepélyes temetés időtlen elhalasz-

Martinovics Ignác koporsója

tásához, a vértanukat megillető mauzóleum vagy egyéb emlékmű felépülésének elmaradásához.

A főváros levéltárában, mingyárt a lezárt tölgyfaládák közelében, ott van az a jegyzőkönyv is, amelyet 1914 július 15-én vettek fel s amelynek kivonata így hangzik: „Martinovics Ignác és vőlegényeinek agnószkált csontvázait 1914 július 13., 14. és 15-én, dr. Bartucz Lajos úr, alulírott jegyzőkönyvvezető segédletével selyempapírosba csomagolta és mindegyik csontvázról külön-külön részletes jegyzőkönyvet vétezt fel, amelyek a megfelelő ládákban, a csontvázak felett, borítékban elhelyeztettek.» Esze-

A vértanúk „sírja” a fővárosi levéltárban, I. Martinovics, II. Sigray, III. Hajnóczy, IV. Szentmarjay, V. Laczkovics, VI. Szolaresik, VII. Oz Pál csontjait tartalmazó láda

vint tehát a csontvázak mellett megtalálhatók azok a leírások is, amelyek a vértanúk hamvainak felkutatásáról számolnak be. Száztizenkilenc esztendőig tudvaélővőn sem azt a helyet, ahol Martinovicsék 1795-ben kivégezték, sem azt, ahol eltemették őket, senki sem tudta pontosan megjelölni. Pedig a vértanúk hamvainak felkutatása érdekében már Deák Fe-

renc és Kossuth Lajos is felszólaltak. Peóthy Ödön, a pozsonyi rendeknek 1848 április 8-án tartott kerületi ülésében szintén azt javasolta, hogy a nemzeti

szabadság 1795-ik véraldozatát, Martinovics és társainak hamvai felkerestetvén, a nemzeti hála kifejezésére s a maradvéknak megnyugtatóására, illő kegyelettel és hálával megszentelt földre temetessenek. Az óhajlás azonban több mint félszáz esztendőig megmaradt meddő vágyak.

A vértanúk sírjának nyomára először Gárdonyi Albert főlevéltáros bukkan 1911 febrúrájában, amikor Hainiss budai mérnöknek, a múlt század elején készített térképe került a kezébe. Ez a térkép a régi katonai temető környékét ábrázolja s rajta az a hely, ahol később a csontvázakat megtalálták, Jakobiner-Hügel szóval van jelezve. Ezen a nyomon elindulva, még ugyanaz év április 20-án a főváros közgyűlése határozatilag rendelte el az ásásokat, amelyeket kilenc nappal később meg is kezdtek. Erdekes véletlen, hogy elsőnek Martinovics Ignác csontvázát találták meg, éppen a kivégzés száztizenkilencedik évfordulóján, május 20-án reggel, nyolc óra körül, tehát épp abban az órában, amelyben a lángeszű apát fejét leütötte a hóhér. A hordalékföld alatt a kutatók ásói egy levágot fatörzsbe ütköztek, amelyet valaki 1890 körül ültetett a sírok fölé, amint azt a fatörzs gyűrűiből meg lehetett állapítani. Ennek a fának gyökerei a vértanúk csontvázát összevissza járták, egyiknek koponyáján, másiknak mellkasán nőttek keresztül s Hajnóczy fogainak lenyomata az egyik fagyökéren még ma is látható. A kiásott fatörök most ott hever a fővárosi levéltárban, a vértanúk csontjait rejtő ládák tetején. Tavaly télen, amikor a tüzelőhiány súlyát a városházán is megéreztek, hajszál híjja volt, hogy az egyik szolga fel nem aprította a nevezetes ereklyét — kályhamelegítőnek. Szerencsére a főlevéltáros még idejekorán észrevette a dolgot s azóta nem fenyegeti ilyen veszőjelem a vértanúk fáját.